

науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем
Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

МЕРЕЖА ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ЯК ОСНОВА СТВОРЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ЄДИНОГО НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Необхідність підвищення ефективності інформаційного забезпечення наукової і освітньої діяльності, інтеграції освіти та науки в світовий науково-інформаційний простір вимагають, а розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє суттєво удосконалити бібліотечну діяльність на основі застосування розподілених бібліотечних інформаційних мереж, а також включити до єдиної мережі всі електронні бібліотеки установ Національної академії педагогічних наук України (НАПН України). Вони матимуть єдину систему керування, єдиний каталог бібліотечних записів, що в значній мірі розширить можливості доступу до новітніх надходжень до єдиного каталогу мережі електронних бібліотек установ НАПН України та інших світових бібліотечних систем, що в свою чергу покращить умови педагогічної та наукової діяльності. Тому важливим для створення *єдиного інформаційно-наукового простору НАПН України* є розвиток та технічна підтримка мережі електронних бібліотек установ НАПН України, що буде важливим внеском у формування в Україні інформаційного суспільства.

На відміну від традиційних бібліотечних фондів, електронні ресурси створюються значно швидше. Електронна бібліотека є *інформаційною системою*, яка надійно накопичує, зберігає й ефективно використовує різні колекції електронних документів (інформаційних ресурсів), які доступні для користувача у зручному вигляді через глобальні мережі передавання даних.

Державне управління національними інформаційними ресурсами проводить державну політику в галузі інформаційних ресурсів. Передбачається розв'язання *основних важливих завдань*, що представляють інтерес у досліджуваних питаннях. А саме: 1) створення всіх необхідних умов та реалізацію конституційних прав громадян на інформацію, задоволення їхніх інформаційних потреб; 2) встановлення порядку формування і використання інформаційних ресурсів, що має бути обов'язковим для всіх суб'єктів інформаційних відносин у рамках єдиного інформаційного простору; 3) інтеграція інформаційних ресурсів незалежно від їх відомчої належності та форм власності; сумісності та взаємодії систем інформатизаційних даних на базі сучасних інформаційних технологій, міжнародних стандартів, Української системи класифікації і кодування інформації; 4) забезпечення повноти, точності, достовірності інформації; застосування ефективних засобів і методів забезпечення захисту інформаційних ресурсів в єдиному інформаційному просторі України. Формування та використання інформаційних ресурсів є ключовою проблемою створення єдиного інформаційного простору, що формується в результаті діяльності наукових, навчальних освітніх установ [1].

Важливість доступу до світових відомостей/даних, інтеграції нових технологій до світового освітянського та наукового простору, доступ до новітніх досягнень з усіх галузей академічних знань і науки забезпечується через електронні бібліотеки, приєднанням їх до вітчизняних електронних бібліотек України та входженням до *європейського єдиного інформаційного простору*. Під впливом інформаційних технологій розширюється та збільшується у світі виробництво інформаційних ресурсів. Інформаційні матеріали у цифрових форматах усе більше поширюються в системі документальних комунікацій суспільства [2].

Одним з ефективних засобів підтримки інформаційного забезпечення наукових досліджень є використання *автоматизованих бібліотечних систем*. У цьому аспекті актуальною є проблема створення в наукових організаціях електронних бібліотек, які значно підвищують рівень надання науковим та науково-педагогічним працівникам інформаційних послуг, а саме забезпечують: а) швидкий та ефективний доступ до існуючих на даний час електронних інформаційних ресурсів у мережі Інтернет, насамперед до бібліотек та періодичних видань, а також до зарубіжних електронних ресурсів; б) якісний рівень задоволення інформаційних потреб науковців завдяки використанню новітніх бібліотечно-інформаційних технологій (кількість доступних інформаційних джерел, ступінь їх релевантності, актуальність, повнота й оперативність отримання цих ресурсів).

В основу організації робіт зі створення наукових електронних бібліотек покладено *принцип зацікавленості* вчених та наукових колективів у включенні інформаційних матеріалів про свої дослідження та наукові розробки у світові інформаційні потоки.

Розробка структури та типології електронних інформаційних ресурсів має велике прикладне значення для методологічного та технологічного забезпечення процесів їх бібліотечного опрацювання та формування електронних бібліотек і повинна мати постійний розвиток відповідно до еволюції їх розвитку.

Характерною особливістю сучасної системи освіти та науки є поширення серед науковців та освітян таких Інтернет-ресурсів, як: матеріали конференцій, дискусійних груп, форумів, наукових праць, окремих авторських публікацій і персональних сторінок тощо. Ці Інтернет-ресурси потребують уваги бібліотечних фахівців для подальшої їх систематизації та поширення.

НАПН України є засновником та співзасновником різних періодичних видань, журналів (понад 20), збірників праць (понад 30), електронних видань (6).

Продукція, підготовлена установами НАПН України в ході виконання фундаментальних та прикладних наукових досліджень є численною та різноманітною. Розвиток системи інформаційної підтримки науково-освітнього простору України шляхом проектування *мережного сегменту електронних бібліотек* забезпечить єдиний доступ до результатів досліджень НАПН України.

Створення віртуальних електронних бібліотек установ НАПН України дозволить значно зменшити витрати на реалізацію електронної бібліотеки кожної установи.

Використання єдиного інформаційно-наукового простору електронних бібліотек установ НАПН України передбачає створення уніфікованих бібліотечних ресурсів і семантично-інтегрованих сервісів.

Центральній сервер, з підтримкою віртуальних електронних бібліотек установ НАПН України, дозволяє значно поліпшити якість роботи шляхом централізованого пошуку, навігації за науковими та навчальними ресурсами між установами.

Висновки. Мережа електронних бібліотек установ НАПН України сприятиме створенню *єдиного інформаційно-наукового середовища досліджень НАПН України*, що в свою чергу покращить умови для подальшого підвищення якості освіти і наукових досліджень, що здійснюються. Це дасть змогу значно підвищити якість досліджень, оскільки забезпечить вільний доступ науковців до єдиного електронного каталогу навчально-наукової літератури не тільки бібліотеки своєї установи, але й до інформаційних ресурсів інших установ НАПН України.

Список використаних джерел

1. Електронні інформаційні бібліотечні системи наукових і навчальних закладів: монографія [Електронний ресурс] / [Спірін О.М., Іванова С.М., Новицький О.В. та ін.]; за наук. ред. проф. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна. – К.: Педагогічна думка, 2012. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/606>.

2. Спірін О.М. Аналіз програмних платформ для створення інституційних репозитаріїв [Електронний ресурс] / О. М. Спірін, О. Р. Олексюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – № 2(34). – С. 101-115. – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/821/604>.

3. Яцишин А. В. Місце і роль мережі електронних бібліотек установ НАПН України в науково-освітньому просторі [Електронний ресурс] / А.В. Яцишин // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – №1 (33). – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.